

**Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра банківської справи**

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

на тему: «Напрями взаємодії міжнародних фінансово-кредитних організацій з Україною: ефективність співпраці та аналіз їх діяльності»

Дутчака Я. О.

Студента групи ФБСм-11
Спеціальності «Банківська справа»

Керівник к.е.н., доцент Забчук Г. М.

Національна шкала _____
Кількість балів _____ Оцінка ECTS: _____

Члени комісії

	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та
(підпис)	ініціали)	_____
	(прізвище та ініціали)	
(підпис)	_____	
	(прізвище та ініціали)	

Тернопіль-2016

ЗМІСТ

ВСТУП

1. Загальна характеристика міжнародних фінансово кредитних організацій, історичний аспект їх взаємодії з Україною

2. Сучасний стан співробітництва України з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком та Європейським банком реконструкції та розвитку

3. Актуальні проблеми та перспективи співпраці України з міжнародними фінансово-кредитними організаціями

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток співробітництва з міжнародними фінансовими інституціями є невід'ємним атрибутом політики будь-якої держави, яка системно розвиває міжнародні фінансові відносини. Можливості фінансування, що відкриваються завдяки співпраці з міжнародними фінансовими інституціями, за певних умов дають змогу активізувати економічне зростання. Для України економічне відновлення є важливим завданням державного значення, для виконання якого можуть результативно залучатися різні механізми фінансування міжнародних фінансово-кредитних організацій. Відзначаючи високий нереалізований економічний потенціал України, доцільно розширяти можливості залучення фінансування на основі системної диверсифікації його форм і джерел надходження. У зв'язку з цим переосмислення ролі міжнародних фінансових інституцій у фінансуванні проектів у державному секторі України, а також осучаснення механізмів відповідного співробітництва допоможе краще адаптувати зовнішнє фінансування для потреб розвитку країни.

Сьогодні Україна є членом багатьох міжнародних фінансових організацій, найбільшими серед яких є Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку. За роки співпраці з цими організаціями Україна отримала певний досвід співробітництва, проте виник і ряд проблем, які потребують розв'язання. Для того щоб визначити напрями вдосконалення співробітництва України з МФО, знайти найвигідніші форми такого співробітництва, необхідно провести аналіз того, що вже досягнуто, а також слабких місць та шляхи їх усунення.

Огляд джерел, що використані в роботі. Теоретичною основою роботи стали законодавчі акти, нормативно-правові документи, навчальні посібники, періодична література, а також офіційні матеріали органів державної статистики. Як основні у роботі використані наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених: Бідник Н.Б., Д'якур М. В., Колосова В. П., О. Власюк, Кухарська Н.О., А.П. Румянцев,

Мета і завдання роботи. Мета курсової роботи полягає у дослідженні ролі міжнародних валютно - кредитних та фінансових організацій у процесі стабілізації світової економіки в умовах сучасної глобалізації у розрізі найвідоміших і найбільших міжнародних організацій.

Поставлена мета обумовлює вирішення кількох **завдань:**

дослідити історичний аспект формування та організації діяльності міжнародних фінансово-кредитних організацій;

надати характеристику співпраці України з міжнародними фінансово-кредитними організаціями, що діють на вітчизняному ринку;

виявити основні проблеми співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями;

розробити рекомендації щодо перспективних шляхів розвитку співпраці України з міжнародними фінансово-кредитними організаціями.

Об'єктом дослідження є вплив міжнародних фінансово-кредитних організацій на економічний розвиток країни.

Предметом дослідження є сучасні особливості співпраці України з міжнародними фінансово-кредитними організаціями.

1. Загальна характеристика міжнародних фінансово-кредитних організацій, історичний аспект їх взаємодії з Україною

Виникнення валютно-фінансової та кредитної системи має історичну обумовленість. Якщо спочатку фінансові відносини виникали як одиничне явище, існували поза системою і їх регулювання здійснювалось за допомогою двосторонніх угод, то згодом країни почали укладати багатосторонні угоди, що зумовило необхідність міждержавного регулювання економічних відносин.

Не можна точно назвати відправну точку створення міжнародних фінансових організацій (МФО), адже засади їх заснування є різними. Сучасний вигляд і особливості принципів діяльності МФО - це, безумовно, повоєнний феномен, оскільки впродовж 40-х років минулого століття розгорталися процеси, які мали особливе значення для започаткування фінансової допомоги, інвестування та кредитування економік країн, які зазнали значних фінансових втрат.

Головним поштовхом до створення найбільш впливових нині МФО, а саме Міжнародного валютного фонду та Світового банку, стали Велика депресія 1929-1933 рр., яка виявилась однією з найглибших економічних криз століття, та Друга світова війна [21, с. 183].

За підсумками Конференція ООН з валютно-фінансових питань, яка відбулась у 1944 році у м. БреттонВудс, США, на якій були присутні представники 44-х країн світу було визначено організаційну структуру повоєнної міжнародної економіки, ухвалено рішення про створення інституційних засад світової валютно-фінансової системи та передбачено заснування трьох міжнародних організацій, а саме: Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку та Міжнародної організації торгівлі [9, с. 242].

Ще однією впливовою організацією є Європейський банк реконструкції та розвитку, який був заснований у 1992 році для сприяння економічним реформам у країнах Східної Європи та СРСР.

У таблиці 1.1 наведено основні фінансово-кредитні організації та зазначено мету їх діяльності.

Таблиця 1.1.

Характеристика основних міжнародних фінансово-кредитних організацій
[21]

Назва організації	Рік заснування	Мета діяльності	Кількість країн-учасників	Участ ь України
1. Міжнародний валютний фонд (МВФ)	1944	Сприяння міжнародному валютному співробітництву та стабілізації валют, створення багатосторонньої системи платежів і розрахунків, підтримання рівноваги платіжних балансів країн-членів Фонду	188	3 1992 р.
2. Світовий банк (СБ)	1944	надання допомоги країнам що розвиваються та країнам з перехідною економікою, шляхом видачі середньо- та довгострокових кредитів для проведення необхідних структурних перетворень		
2.1. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР)	1944	забезпечення міжнародного потоку довгострокових інвестицій та надання кредитів і гарантій на структурну перебудову	188	3 1992 р.
2.2. Міжнародна фінансова корпорація (МФК)	1956	сприяння економічному розвитку шляхом укріплення приватного сектору, а також допомога країнам що розвиваються у створенні приватного бізнесу	184	3 1993 р.
2.3. Міжнародна асоціація розвитку (МАР)	1960	сприяння економічному розвитку найменш розвинених країн з річним доходом на душу населення не вище 790 доларів США	160	3 2004 р.
2.4. Багатостороннє агентство по гарантуванню інвестицій (БАГІ)	1988	сприяння інвестиціям приватного капіталу на виробничі цілі між країнами-членами та у країни, що розвиваються	175	3 1994 р.

2.5. Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (МЦУІС)	1966	забезпечення врегулювання суперечок між іноземними інвесторами та керівництвом країн-позичальників	144	з 2000 р.
3. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)	1990	сприяння інвестиціям у регіоні	61	з 1992 р.

Відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій», Україна стала членом МВФ у 1992 році.

Початковий етап співпраці базувався на наданні консультаційної та технічної допомоги Україні у питаннях створення власної грошово-кредитної системи. Початкова квота України у МВФ становила 997,3 млн. СПЗ [10, с. 213].

У співробітництві України з МВФ в межах кредитних програм можна виділити декілька основних етапів [10]:

Перший етап (1994-1995 роки). У цей період Україні було надано фінансову допомогу у вигляді системної трансформаційної позики на суму 498,7 млн. СПЗ або 1935 млн. дол. США для підтримки платіжного балансу України. Проте через невиконання Україною ряду умов програму було завершено завчасно.

Другий етап (1995-1998 роки). У цей період Україна отримала від МВФ кредити на загальну суму 1318,2 млн. СПЗ (1935 млн. дол. США.) за трьома річними програмами "Стенд-бай" (Stand-By). Головною метою цих кредитів була підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України.

Третій етап (1998-2002 роки). Програма розширеного фінансування (EFF-Extended Fund Facility), передбачала надання Україні кредиту на загальну суму 2,6 млрд. дол. США. У грудні 2000 року термін дії Програми EFF було продовжено до вересня 2002 року, проте МВФ так і не надав Україні залишкової суми кредитів (визнавши негативними висновки останнього перегляду ходу виконання програми).

Таким чином, Україна отримала у рамках Програми EFF 1193,0 млн. СПЗ (1591,0 млн. дол. США), які були спрямовані на поповнення валютних резервів Національного банку України.

Четвертий етап (2004-2005 роки). Після завершення співробітництва за Програмою EFF уряд України серед прийнятних форм подальшого співробітництва України з Міжнародним валютним фондом на безкредитній основі обрав попереджувальну програму "Стенд-бай".

29 березня 2004 року Радою Директорів МВФ було прийнято позитивне рішення щодо започаткування програми "попереджувальний стенд-бай". Укладення угоди між Україною та МВФ строком на 12 місяців фактично надало можливість отримати від МВФ зарезервованій кредит у сумі еквівалентній 411,6 млн. СПЗ (30% квоти України) у випадку погіршення ситуації з платіжним балансом або валютними резервами країни.

Заходи програми були спрямовані на проведення зваженої бюджетної політики, удосконалення податкового законодавства, фінансовому оздоровленню ПЕК та системних перетворень в агропромисловому комплексі, реформування житлово-комунального господарства, покращення інвестиційного клімату, завершення переговорного процесу щодо вступу до СОТ.

Протягом 2005-2007 років Україну відвідували повномасштабні місії з метою надання технічної допомоги в сфері управління державним боргом та розвитку внутрішнього ринку цінних паперів, митного адміністрування, монетарної та податкової політики.

П'ятий етап розпочався з затвердження Радою директорів МВФ (5 листопада 2008 року) щорічної програми Stand-By обсягом близько 16,4 млрд. дол. США, терміном на 24 місяці для надання допомоги Україні у забезпеченні фінансової та економічної стабільності. Впровадження програми направлене на макроекономічну стабільність, зниження рівня інфляції, стабілізацію вітчизняної фінансової системи в умовах глобальної кризи, довіри на фінансових ринках та структурній перебудові в економіці в умовах погіршення зовнішньоекономічної кон'юнктури.

10 травня 2009 року МВФ надав перший транш кредиту розміром 4,5 млрд. дол. США. 12 травня 2009 року до України надійшли 2,8 млрд. дол. США другого траншу кредиту МВФ. Частина другого траншу розміром 1,5 млрд. дол. США була витрачена на фінансування зовнішніх боргових зобов'язань уряду. 28 липня 2009 року Рада директорів МВФ схвалила надати Україні третій транш кредиту розміром 3,3 млрд. дол. США. Кошти третього траншу кредиту надійшли до України 31 липня. При цьому Україна взяла на себе зобов'язання відмінити ПДВ для сільськогосподарських підприємств, здійснити рекапіталізацію постраждалих від кризи банків, два роки не збільшувати мінімальну зарплату до рівня прожиткового мінімуму, переглянути умови індексації соціальних виплат і не підвищувати зарплати працівникам бюджетної сфери. Проте вимоги, які були висунуті МВФ перед Україною не були виконані повною мірою. У листопаді 2009 року МВФ призупинило співпрацю з Україною, тому четвертий транш кредиту так і не було отримано [6].

Більша частина суми угоди Stand-By була спрямована на погашення зовнішніх зобов'язань уряду, підтримку фінансової стійкості "Нафтогазу", покриття касових розривів для виплат зарплат і пенсій, рекапіталізацію та рефінансування банківської системи і на підтримку обсягів золотовалютних резервів Нацбанку.

У липні 2010 року МВФ після кількох місяців напружених переговорів із владою України схвалив стабілізаційну кредитну програму stand-by на 10 мільярдів SDR (близько 15,15 млрд дол.), яка була розрахована на 2,5 роки. Одночасно було виділено перший транш на 1,89 млрд дол.

За умовами програми, Україна мала поетапно скоротити дефіцит держбюджету до 3,5% ВВП у 2011 році та до 2,5% - у 2012 році з 5,0% у 2009 році, й взяла на себе зобов'язання скоротити до 2015 року державний борг нижче за 35% ВВП.

У разі виконання умов програми, українська влада могла розраховувати на щоквартальне одержання близько 1,5 млрд дол.

Другий транш цього кредиту на 1,5 млрд дол. Рада директорів МВФ виділила Києву в грудні, і після цього, через відсутність прогресу у виконанні умов програми, кредитування було припинене на три роки.

У таблиці 1. 2 детально хронологізовано етапи співпраці України та МВФ.

Таблиця 1.2
Етапи отримання Україною кредитів від МВФ [16]

Етапи/Програма	Транш/Сума	Цілі	Коментарі
I етап 10.1994-3.1995рр. Системна трансформаційна позика (STF)	За період з 10.1994 по 03.1995 отримано \$763,1 млн. Загальна сума: 498,7 млн. SDR (\$763,1 млн.)	-Підтримка платіжного балансу України	Кредит надавався за річною ставкою 5,75% на строк 10 років з відстрочкою сплати основної суми боргу на 4,5 роки. Через невиконання ряду умов програму було завершено завчасно (з боку
			МВФ не надано кредиту на \$900 млн).
II етап 4.1995-6.1998рр. Три річні програми Stand-by	1- й: 04.1995-03.1996 \$0,78 млрд. 2- й: 04.1996-06.1997 \$0,86 млрд. 3- й: 07.1997-6.1998 \$0,247 млрд. Загальна сума: 1,318 млрд. SDR (\$1,887 млрд.)	-Підтримка курсу національної валюти. -Фінансування дефіциту платіжного балансу України	Всі три позики Stand-by надавалися за річною ставкою 6,29% на строк 5 років з відстрочкою сплати основної суми боргу на 3,25 роки.
III етап 7.1998-6.2001рр. Програма розширеного фінансування (EFF- Extended Fund Facility)	1998 р. \$0,226 млрд. 1999 р. \$0,297 млрд. 2000 р. \$0,052 млрд. Загальна сума: 0,431 млрд. SDR (\$0,575 млрд.)	-Поповнення валютних резервів НБУ	Програма передбачала надання кредиту на загальну суму \$2,226 млрд під під 7% річних. В результаті Фонд гак і не надав залишкової суми кредитів (визнавши негативними висновки останнього перегляду виконання програми).

<p>IV етап 10.2008-8.2009рр.</p> <p>В рамках Механізму фінансування за надзвичайних умов (EFM) програма Stand-by (SBA)</p>	<p>1-й: 10.2008 \$4,475 млрд.</p> <p>2-й: 14.05.2009 \$2,813 млрд.</p> <p>3-й: 5.08.2009 \$3,3 млрд.</p> <p>Загальна сума: 7 млрд. SDR (\$10,588 млрд.)</p>	<p>-Поповнення золотовалютних резервів НБУ (3,875 млрд. SDR).</p> <p>-Регулювання платіжного балансу.</p> <p>-Підтримка обмінного курсу гривні та ліквідності банківського сектору.</p> <p>-Покриття дефіциту бюджету (3,125 млрд. SDR) з метою фінансування зовнішніх боргових зобов'язань.</p>	<p>В рамках програми Stand - By (SBA) передбачався кредит розміром 11 млрд. SDR (\$16,4 млрд.). За результатами 2 переглядів програми суму було зменшено до 7 млрд. SDR.</p>
<p>V етап 7.2010-12.2012рр.</p> <p>Програма Stand-by</p>	<p>1-й: 29.07.2010 - 1,25 млрд. SDR (\$1,89 млрд.)</p> <p>2-й: 22.12.2010 - 1 млрд. SDR (\$1,539 млрд.)</p> <p>Загальна сума: 2,25 млрд. SDR (\$3,429 млрд.)</p>	<p>-Покриття дефіциту державного бюджету (\$1 млрд.)</p> <p>-Поповнення валютних резервів НБУ (\$890 млн.)</p> <p>-Підтримка реалізації реформ.</p>	<p>Програма передбачала виділення коштів у розмірі 10 млрд. SDR (\$15,15 млрд.) протягом 2010-2011рр., але з весни 2011 року програма була заморожена на етапі другого перегляду.</p>

Завдяки підтримці МВФ Україна отримала доступ до світових фінансових ринків та змогла вступити у інші міжнародні фінансові організації, обов'язковою умовою вступу до яких є членство в МВФ.

Однією з таких організацій є Світовий банк, який відіграє важливу роль у наданні фінансової та технічної допомоги для України при цілісному та системному переході до ринкової економіки, починаючи з часів вступу нашої держави до цієї інституції у 1992 р.

Банк надає значну підтримку у реформах банківського і фінансового секторів, удосконаленні системи соціальної допомоги, підвищенні якості та покращенні умов бізнес-середовища [19].

Представництво Світового банку в Україні було відкрито в 1993 році. Зі період співпраці, Україні виділено більше 7 млрд. дол. США кредитних коштів. З 1993 року впроваджено 39 проектів.

Світовий банк з початку 1990-х років надавав підтримку Україні в реформуванні та реструктуризації енергетичного сектора, використовуючи для цього діалог щодо політики, технічну допомогу і фінансування проектів структурної перебудови та інвестиційних проектів. Інвестиції в енергетичну інфраструктуру в рамках Проекту реабілітації гідроелектростанцій сприяли підвищенню надійності та зниженню вартості виробництва електроенергії.

Проекти у секторі електроенергетики розробляються з метою поліпшення якості постачання електроенергії, що має забезпечити відповідність України західноєвропейським стандартам (ENTSO-E). Вдосконалення системи електропередачі сприятиме збільшенню обсягу торгівлі електроенергією, у тому числі з Європейським Союзом.

Проект удосконалення системи соціальної допомоги в Україні та програма Позик на підтримку політики розвитку надавали підтримку покращенню точності адресної допомоги. У рамках проекту нову модель управління соціальною допомогою, яка базується на принципі "єдиного вікна", було запроваджено майже в усіх місцевих відділах соціального забезпечення, що дало змогу скоротити час опрацювання заявок на отримання соціальної допомоги. Таке підвищення ефективності дало змогу працівникам місцевих відділів соціального забезпечення також збільшити кількість справ про надання соціальної допомоги, які опрацьовуються протягом одного місяця і, тим самим, обмежити зростання адміністративних витрат, пов'язаних із програмами соціальної допомоги. Поліпшення ситуації з адресністю соціальної допомоги бідним відбувалося повільнішими темпами, однак було розроблено методології і системи з ідентифікації найбільш вразливих, що дає змогу уникати подання заяв про соціальну допомогу тими, хто її насправді не потребує.

Світовий банк є ключовим партнером України у транспортному секторі. Проект покращення автошляхів та безпеки руху в сумі 400 млн. дол. США забезпечує фінансування на оновлення ділянки довжиною 150 км автоціляху Київ-Харків та ліквідації аварійно-небезпечних місць національної мережі автошляхів. Розпочалася

підготовка Другого проекту покращення автошляхів та безпеки руху в розмірі 450 млн. дол. США, у рамках якого надаватиметься фінансування на оновлення ділянки Лубни-Полтава автошляху Київ-Харків та на підвищення безпеки руху у транспортних коридорах, які характеризуються високим ризиком аварій [8, с. 6].

Головним завданням Групи Світового банку в Україні можна назвати надання всебічної допомоги у забезпеченні економічного зростання, підвищенні рівня життя населення та у створенні сприятливих умов для підприємництва.

Однією з основних установ, яка входить до Групи Світового банку є Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), членом якого Україна стала після прийняття відповідного Закону України, у 1992 році.

МБРР здійснює значний вплив на реалізацію стабілізаційної політики України, який виявляється у стабільному кредитуванні економіки - фінансуванні програм галузевої адаптації та структурної перебудови. Загалом структурне регулювання є основною умовою у процесі надання позик МБРР.

За 20 років співробітництва України та МБРР нашій державі було запропоновано фінансових ресурсів на суму понад 7,2 млрд дола рів США. Більшу частину позикових коштів, що отримала Україна останніми роками від МБРР для реалізації проектів за кредитними угодами (84%), вкладено у системні перетворення через фінансування державного бюджету і тільки 16% спрямовано на реалізацію інвестиційних міжнародних проектів [22, с. 36].

Програми структурної перебудови передбачають підтримку окремих реформ господарської реорганізації й економічної політики, у першу чергу тих, що спрямовані на зменшення диспропорцій зовнішньої торгівлі, зменшення бюджетного дефіциту або зниження інфляції. Першу угоду щодо отримання Україною кредиту від Міжнародного банку реконструкції та розвитку, на суму в 500 млн. дол., було підписано у 1993 році. Основним напрямком використання цих коштів була реабілітація української економіки, що перебувала в той час в затяжній структурній кризі.

Наприкінці 1995 року Україна та МБРР підписали "Меморандум про взаєморозуміння щодо стратегії допомоги Світового банку Україні на 1996 - 1998 роки". Загальна сума, яку МБРР був готовий надати нашій державі становила понад 2 млрд. дол.

Наступна програма "Стратегія з питань допомоги Україні на період 2004 - 2007 років" була підписана у 2002 році. Її реалізація полягала у таких напрямках: підвищення конкурентоспроможності національної економіки, прискорення вступу України до СОТ, поглиблення демократичних перетворень та ін. Досить вдалим тут можна вважати проект щодо вдосконалення соціальної сфери. Фундамент змін у цьому секторі закладено реалізацією проекту "Фонд соціальних інвестицій", який мав на меті підтримати найменш захищені соціальні верстви населення, сприяти створенню робочих місць і вивести Україну на вищий рівень демократичних перетворень та міждержавних відносин.

За висновками експертів та дослідників, через непрофесійність тогочасної української влади жоден інший проект так і не був завершений. Загальна кількість коштів, які були витрачені на реформи та структурні перебудови галузей нараховувала близько 300 млн. дол., що склало лише 5% від запланованої суми. Саме тому цей період ми можемо назвати роками цілковито втрачених можливостей в рамках співробітництва України та МБРР. Надалі Україна зі Світовим банком здійснювали співпрацю в рамках прийнятої у грудні 2007 року Стратегії партнерства з Україною на період 2008 - 2011 рр. Вона мала на меті сприяти сталому економічному зростанню та політичній стабілізації у країні, посиленню конкурентоспроможності України, а також поліпшенню державних послуг в сфері охорони здоров'я та освіти [18].

В лютому 2012 року Рада виконавчих директорів Світового банку схвалила Стратегію партнерства Світового банку з Україною на 2012 - 2016 роки. У ній розглядаються питання кращого впровадження міжнародних проектів, а також ставиться мета зміцнення діалогу між державою, громадянами і бізнесом [20].

Перший напрямок допомоги Світового банку сконцентровано на поліпшенні послуг, які надає держава громадянам, сприяючи їх ефективнішому діалогу; підвищенні стабільності та ефективності системи державних фінансів; сприянні більш прозорому та підзвітному використанню державних ресурсів, цим самим стабілізуючи економічну та загальнополітичну ситуацію в країні.

Другий напрямок допомоги сфокусовано на поліпшенні бізнес - клімату та сприянні в залученні та посиленні вітчизняних та іноземних інвестицій, а також на підвищенні конкурентоспроможності та створенні робочих місць.

Отже, можна зазначити, що найбільш продуктивними та ефективними в цьому співробітництві були періоди 1996 - 1998 рр. та 2007 - 2011 рр. Адже саме тоді відбувалось закладення основ сучасної української економіки та політики, а кошти, що були отримані від міжнародних фінансово-кредитних організацій, у тому числі і від МБРР, відіграли важливу роль у становленні та розвитку України.

Кожна з установ Групи Світового Банку має свої функції і відіграє самостійну, якісно відмінну роль. Важко переоцінити їхню роль у подоланні кризи 2008-2009 рр. Антикризові заходи, які були розроблені Світовим банком, склались із трьох основних компонентів [20]:

- 1) розробка програми допомоги фінансовим системам у подоланні кризи, зокрема в Центральній та Східній Європі;
- 2) надання допомоги урядам для подолання деформації у фіскальній сфері;
- 3) надання консультаційної допомоги з поліпшення умов для підприємництва.

Участь у фінансовій допомозі Україні міжнародних фінансових організацій, таких як Світовий банк та МВФ, для подолання фінансової кризи 2008-2009 рр. наведено на рисунку 1.1.

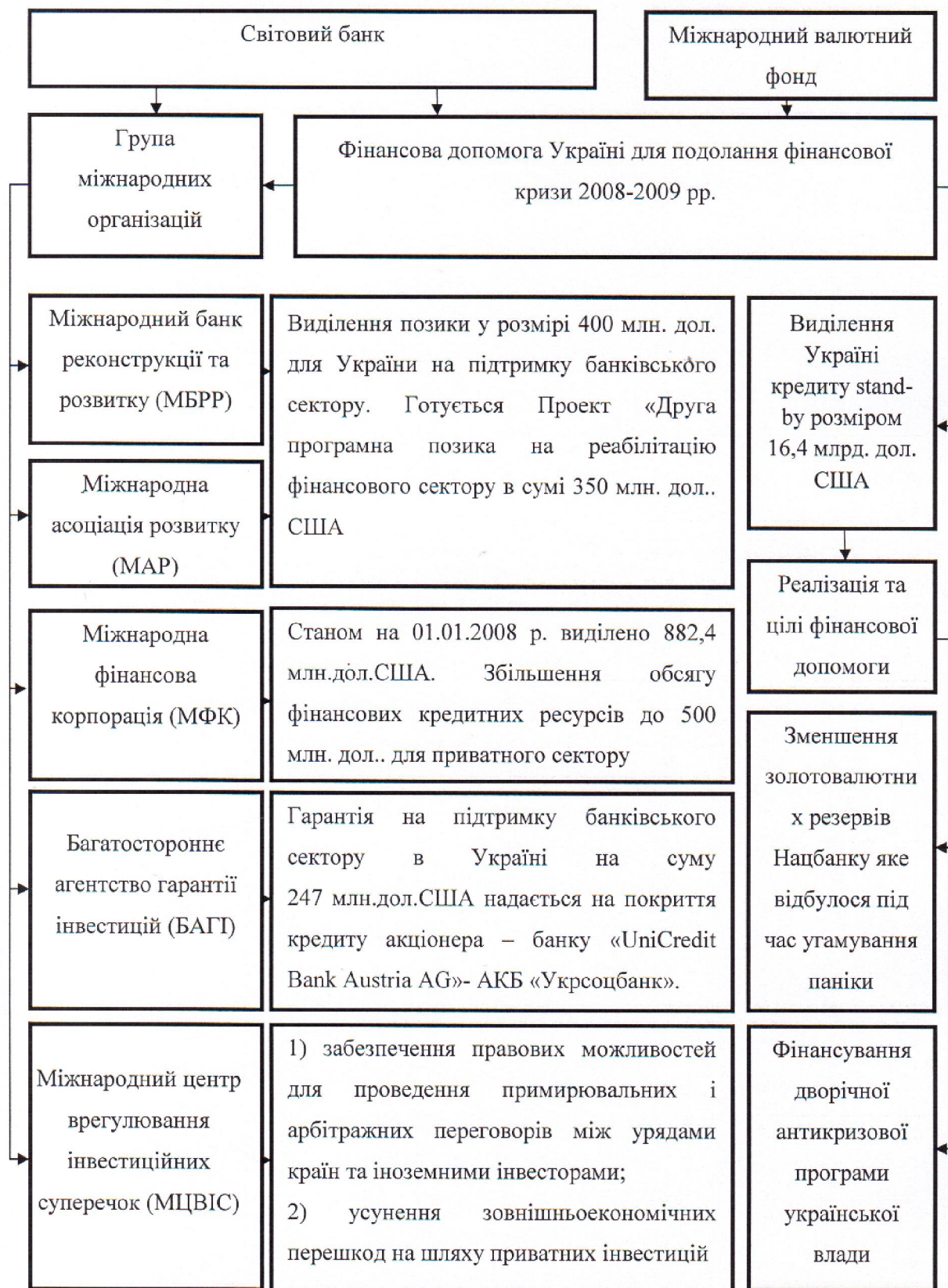

Рис1.1 Фінансова допомога Україні, надана Світовим та Міжнародним валютним фондом у 2008-2009 роках для подолання глобальної фінансової кризи[23, с. 75]

Наступною організацією, з якою співпрацює Україна є Європейський банк реконструкції та розвитку. Україна підписала статутні документи Європейського банку реконструкції та розвитку та прийняла відповідні умови та обов'язки члена цієї міжнародної фінансової інституції, завдяки чому набула статусу країни-члена ЄБРР відповідно до Указу Президента України «Про членство України в Європейському банку реконструкції та розвитку» від 14 липня 1992 року №379/92 в серпні 1992 року. На сьогодні ЄБРР залишається одним з провідних інвесторів в економіку України, вкладення якого мають комплексний характер. В Україні працює представництво ЄБРР, яке розташоване у місті Києві [15].

Правовою основою діяльності ЄБРР в Україні є Стратегії затверджені Радою директорів ЄБРР. Перша стратегія ЄБРР щодо України була затверджена у жовтні 1992 року і переглянута у листопаді 1993 року. Ці два документи підкреслили необхідність фінансування проектів в приватному секторі, сфері розвитку фінансового сектора і відновлення існуючої інфраструктури. У червні 1997 року Рада директорів затвердила Другу стратегію, яка на додаток до цілей першої стратегії, підкреслила необхідність перебудови енергетичного сектора. В ході періоду реалізації цієї стратегії, ЄБРР і влада України заснувала Цільову програму в Енергетичному секторі. Ця програма стала одним з основних каналів завдяки яким ЄБРР приймав участь у політичному діалозі з керівництвом України щодо реформи в енергетичному секторі [10, с. 322].

Третя, четверта та п'ята стратегії ЄБРР щодо України були затверджені в 2000, 2002 та 2005 роках відповідно, суттєво розширювали свої пріоритети, ставлячи головні акценти на питаннях створення відповідного бізнес клімату, посиленням інституційних можливостей фінансового сектору та модернізації транспортної інфраструктури України.

На відміну від попередніх стратегій, шоста стратегія ЄБРР щодо України, затверджена в вересні 2007 р., була прийнята на 4 роки. За період реалізації цієї стратегії (2007-2010 рр.) ЄБРР подвоїв свій портфель інвестицій в Україну (з 2 млрд. євро на кінець 2007 до 4 млрд. євро на кінець 2010 р).

Сьома стратегія ЄБРР щодо України затверджена Радою Директорів ЄБРР 13 квітня 2011 р., як і попередня була розрахована на 4 роки (2011-2014 рр.). Крім попередніх цілей ця стратегія встановила прямий зв'язок між реалізацією реформ в Україні та збільшенням фінансування проектів. Також ця стратегія передбачала поглиблення співпраці з великими бізнес-групами в Україні та розвиток кадрового потенціалу.

У процесі реалізації програм і проектів реформування економіки Україна співпрацює з ЄБРР за такими напрямками:

- розвиток приватного сектору економіки шляхом відкриття кредитних ліній, а також надання кредитів та участі в акціонерному капіталі українських приватних підприємств;
- розвиток фінансового сектору;
- інвестиції в енергетичний сектор, а саме реалізація проектів, спрямованих на підвищення потужності енергетичних об'єктів і впровадження енергозберігаючих технологій;
- підтримка підприємств сільськогосподарського сектору;
- впровадження інфраструктурних проектів, зокрема у галузі транспорту та телекомунікацій, а також мереж тепло - та водопостачання;
- експортні виробництва у машинобудуванні.

За коефіцієнтом отримання коштів за вже затвердженими проектами Україна відстає від багатьох країн (в Україні цей коефіцієнт становить лише 35-40 %, а середній по Банку рівень - 55-60 %). Причин цього декілька: і затягування процедури ратифікації проектів, і неплатоспроможність деяких позичальників, і недоліки в початковому дизайні проекту.

Портфель проектів ЄБРР переважно сконцентровано у приватному секторі - 72 % від усього обсягу фінансування - порівняно з 28 % у державному секторі. Такий "портфельний коефіцієнт" повністю відповідає статутному нормативу ЄБРР, за яким він після п'яти років операцій ЄБРР у країні має бути не менш ніж 60 % (приватний сектор) та 40 % (державний).

Діяльність ЄБРР в цілому має велике значення для розвитку української економіки, особливо для таких галузей економіки, як сільське господарство, фінансовий сектор, енергетика та транспорт.

На сьогодні ЄБРР залишається одним з провідних інвесторів в економіку України, вкладення якого мають комплексний характер. Європейський банк реконструкції та розвитку надає значну підтримку економічним реформам в країні, що створює умови для розвитку стосунків між Україною та Банком, про що свідчить портфель проектів ЄБРР в Україні.

За період співпраці з ЄБРР (1993-2014 роки) в державному секторі економіки України, за проектами, кредитні кошти за якими залучені державою або під державні гарантії, укладено угод на загальну суму 674,94 млн дол. США та 1487,35 млн. євро (в рамках 23 проектів), з яких станом на 01.03.2014 використано 1,12 млрд. євро.

Галузева структура кредитного портфелю проектів ЄБРР в державному секторі економіки складається таким чином, що 50% всього портфелю кредитів спрямовані на фінансування проектів розвитку транспортної інфраструктури, 39 % на підтримку проектів в енергетичній сфері, інші у фінансовий (8%), зв'язок (2%) та розвиток муніципалітетів (1%).

Галузева структура кредитного портфелю проектів ЄБРР в державному секторі України

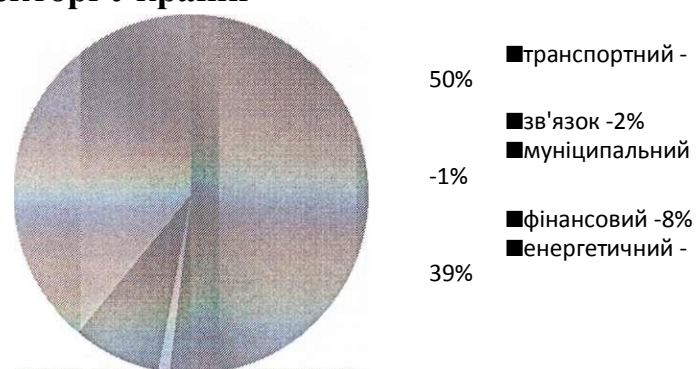

Рис. 1.2. Галузева структура кредитного портфелю проектів ЄБРР в державному секторі України [6]

З самого початку відносин між Україною та ЄБРР, значна увага приділялась фінансуванню заходів ядерної безпеки. ЄБРР є розпорядником Рахунку ядерної безпеки та Чорнобильського фонду "Укриття", заснованого в грудні 1997 року країнами Великої Сімки та іншими країнами-вкладниками для допомоги Україні у зв'язку з ліквідацією наслідків аварії на ЧАЕС.

ЄБРР також підтримував проекти, пов'язані з виробництвом харчових продуктів, нафтовою та газовою промисловістю, транспортом, телекомунікаціями, сферою фінансів та наданням послуг в сільському господарстві, а також проектами комунальної інфраструктури, пов'язаними з водопостачанням та опаленням. Крім того, Україна та ЄБРР розпочали реалізацію спільних проектів щодо впровадження енергозберігаючих технологій в енергоємних галузях економіки [9, с. 242].

Підсумовуючі історичні аспекти співпраці України та міжнародних фінансово-кредитних організацій, слід зазначити, що з моменту здобуття незалежності, можна прослідкувати надзвичайно багато втрачених можливостей, розчарувань, половинчастих реформ, які стримували економічне зростання, корупцію та олігархію, яка підривала розвиток ринкової економіки, епізоди шахрайства на виборах та зловживання владою, яке суперечить розвитку демократії. Сьогодні різниця між Україною та іншими країнами Центральної та Східної Європи є очевидною. Починаючи з 1991 року в Україні спостерігались періоди економічного зростання, але зафіксувати успіх вдалих реформ так і не вдалось. За період незалежності Україна приєдналася до восьми програм МВФ, проте кінцева мета жодної з них не була досягнута, а Україні так і не вдалось реалізувати поставлених завдань.

Після останньої програми, 2009-2010 р., яка закінчилась невдало, макроекономічні проблеми України посилились. Зупинилось зростання ВВП та експорту, зросли бюджетні дисбаланси, проте урядом країни не було вжито заходів задля покращення ситуації.

Сьогодні ж в Україні спостерігається повномасштабна економічна криза, яка потребує негайних та рішучих дій уряду. Різкий економічний спад був обумовлений втратою Криму, конфліктом на Донбасі та глибокою рецесією .

2. Поточний стан співробітництва України із Міжнародним валютним фондом, Європейським банком реконструкції та розвитку та Світовим банком

На сьогодні питання співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями є надзвичайно актуальним, адже економіка країни зазнала глибокої рецесії в 2014 році. Конфлікт на Сході України суттєво позначився на економіці та фінансовій системі через спад торгівлі та промислового виробництва, а також втрату довіри, що спричинило відтік капіталу та стрімке зниження обмінного курсу. Банки зіштовхуються з дедалі більшими труднощами, державний борг збільшився, а міжнародні резерви впали до низьких рівнів. Тому гостро постала потреба в новому фінансуванні.

30 квітня 2014 року Рада Директорів МВФ ухвалила 2-річну угоду «Стенд-бай» для України на суму 17,01 млрд. дол. США, з яких 3,19 млрд. дол. США було виділено негайно [30]. У рамках даної угоди уряд розпочав реалізацію складних реформ спрямованих на подолання несталої політики минулого, у тому числі запровадження фіскального коригування, більш гнучкого обмінного курсу, підвищення цін на енергоносії, а також спрощення регуляторного середовища для бізнесу та вжиття заходів з поліпшення державного управління. Проте, досягти цілей програми стало складно з огляду на масштаб нових потрясінь і за рішенням Уряду України, ця угода була скасована. Відновлення зовнішньої стабільності вимагало більше часу та ще глибших реформ. Для подолання цих викликів уряд звернувся з проханням скасувати УСБ та замінити її новою чотирирічною угодою в рамках механізму розширеного кредитування. І 11 березня 2015 року, Рада директорів Міжнародного валютного фонду затвердила кредитну програму для України, яка розрахована на 4 роки і передбачає виділення приблизно 17,5 млрд. дол.. США в рамках нової програми розширеного фінансування [28].

Економічна програма уряду за підтримки МВФ має на меті забезпечити зовнішню та фінансову стабільність і відновити активне економічне зростання з одночасним захистом найбільш вразливих верств населення. Зокрема, заходи будуть спрямовані на:

Забезпечення фінансової стабільності, що передбачає:

- впровадження ефективної монетарної політики для відновлення цінової стабільності;
- застосування гнучкого обмінного курсу для захисту економіки від зовнішніх потрясінь;
- реалізацію комплексної стратегії фінансового оздоровлення банків шляхом їх рекапіталізації, зменшення кредитування пов'язаних сторін, врегулювання проблемних активів.

Зміцнення державних фінансів.

Коригування на основі видатків забезпечить підтримку фінансової консолідації в наступні роки. Разом з реформою енергетичного сектору та оголошеним скороченням суми боргу це дозволить зменшити фіскальні дисбаланси та досягнути прийняттого рівня державного боргу. Схеми соціального захисту будуть реорганізовані для пом'якшення соціального тиску.

Реалізація структурних реформ.

Рішучі заходи сприятимуть поживленню ділового клімату, залученню інвестицій та поліпшенню потенціалу для зростання України. Це включає реформи державного управління, у тому числі боротьбу з корупцією та реформування судової системи, реформування податкової адміністрації, а також реформу державних підприємств з метою поліпшення структури корпоративного управління та зменшення фіскальних ризиків. Ширші реформи в енергетичному секторі, в тому числі реструктуризація НАК «Нафтогаз», підвищать енергоефективність та сприятимуть досягненню енергетичної незалежності.

Очікується, що в поточному складному середовищі реальний ВВП зменшиться приблизно на 5/4 відсотка в 2015 році. Інфляція тимчасово різко зросте у відповідь на зниження валютного курсу та збільшення тарифів на газ і опалення, перш ніж знизиться до близько 27 відсотків наприкінці 2015 року. Дефіцит поточного рахунку повинен впасти приблизно до 1 Vi відсотка ВВП на тлі коригування обмінного курсу та зменшення внутрішнього попиту. Завдяки значній міжнародній допомозі валові

міжнародні резерви поступово поновлюватимуться і досягнуть рівня покриття імпорту приблизно 3,3 місяця наприкінці 2015 року. Очікується, що знецінення

національної валюти та офіційні запозичення призведуть до збільшення державного боргу до 94 відсотків ВВП, а зовнішнього боргу - до 158 відсотків ВВП у 2015 році [30].

Проте економічна ситуація в Україні поліпшиться в середньостроковій перспективі. Очікується, що темпи зростання реального ВВП підвищаться до 2 відсотків у 2016 році. Прогнозується, що завдяки відновленню конкурентоспроможності дефіцит поточного рахунку стабілізується на рівні приблизно 1,25 відсотка ВВП в 2016-2018 роках. Наприкінці 2018 НБУ накопичить міжнародні резерви, що покриватимуть майже 83 відсотка короткострокового боргу.

У таблиці 2.1 наведено програму фінансування України на період 2015-2019 рр.

Таблиця 2.1

Програма МВФ по фінансуванню України у 2015-2018 рр. [30]

(млрд..дол.США)

	2015	2016	2017	2018	Разом
Фінансовий дефіцит України	21,4	6,8	6,9	4,8	40,0
Джерела покриття фінансового дефіциту					
Кредит МВФ	10,0	2,5	2,5	2,5	17,5
Кредити ЄС	1,8	0,7	0,0	0,0	2,5
Кредити США	2,0	0,0	0,0	0,0	2,0
Інші кредити на двосторонній основі	0,7	0,2	0,0	0,0	0,9
Скорочення дефіциту бюджету за рахунок реструктуризації боргу	5,2	3,4	4,4	2,3	15,3
Розподіл зовнішнього фінансування України					
Поповнення міжнародних резервів	10,8	3,9	6,3	6,7	27,7
Поповнення державного бюджету	10,6	2,9	0,7	-1,9	12,3

Аналізуючи наведену таблицю бачимо, що:

1. Основне навантаження у вирішенні завдання подолання фінансового дефіциту України лягає на МВФ і на власників боргових цінних паперів України, які повинні провести реструктуризацію боргу;

2. Основне навантаження лягає на перший рік програми (21.4 млрд. дол. США)

3. Велика частина коштів фінансування призначається для поповнення міжнародних резервів України, на поповнення бюджету держави передбачено всього близько 30%.

Моніторинг запровадження прийнятої програми буде здійснюватись через контроль виконання попередніх заходів, у формі поквартальних переглядів, дотримання кількісних критеріїв ефективності та індикаторів цілей, постійно діючих критеріїв ефективності та структурних «маяків». Перший перегляд заплановано на середину червня 2015 року, виходячи з інформації про дотримання кількісних цільових показників та виконання структурних «маяків» станом на кінець березня 2015 року. У таблиці 2.2 подано виклад попередніх заходів, які вже вжиті урядом, або будуть реалізовані найближчим часом та структурних «маяків».

Таблиця 2.2

Україна: попередні заходи та структурні «маяки» [30]

Попередні заходи	Стан виконання	Дата виконання
Фінансовий сектор		
Верховна Рада ухвалить закон, що встановлюватиме необмежену відповідальність власників банків за втрати, зумовлені наданням - прямо чи опосередковано - позик на користь акціонерів банків, що станом на кінець 2014 року утримували 10 або більше відсотків від загального пакету акцій з правом голосу.		
Енергетичний сектор		
Регулятор ринку енергетики прийме та офіційно опублікує рішення про підвищення роздрібних цін на газ для населення до 3600 грн/ тис.куб.м для категорії споживання 1 і до 7187 грн/ тис.куб.м для категорії споживання 2, що вступить в силу з 1 квітня 2015 року.		
Регулятор ринку енергетики прийме та офіційно опублікує рішення про підвищення роздрібних цін на теплову енергію для населення у середньому до 625 грн/ Гкал, що вступить в силу з 1 квітня 2015 року.		
Кабінет Міністрів подасть на розгляд до Верховної Ради зміни до законодавства, спрямовані на покращення збирання платежів НАК «Нафтогаз». Ці зміни мають включати скасування двох довготривалих, що захищають енергетичні та інші компанії від застосування процедур примусового стягнення, дозвіл на відключення споживачів від системи газопостачання у разі несплати ними за газ .		
Фіскальна політика		
Верховна Рада ухвалить Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет на 2015 рік», і пакет відповідних законодавчих актів в сфері оподаткування і видатків, узгоджених із максимальним показником дефіциту для сектору загальнодержавного управління на рівні 78 млрд грн.		

Уряд найме фінансового і юридичного радників для сприяння проведенню консультацій з власниками боргу державного сектора з метою поліпшення середньо-строкової економічної прийнятності боргу.	Виконан	11 лютого 2015 року
Урядування		
Верховна Рада ухвалить поправки до законодавства, щоб забезпечити ситуацію, за якої НАБ підлягатиме дії «здорового» зовнішнього нагляду, зможе провадити розслідування у стосунку до колишніх Президентів, зможе отримувати доступ до відповідної інформації, необхідної для провадження його розслідувань, а також забезпечить наявність відповідних механізмів, які забезпечать можливість найму персоналу, що відзначатиметься високою доброчесністю.	Виконан	25 лютого 2015 р.
Структурні "маяки "		
НБУ і фінансовий сектор		
Верховна Рада ухвалить зміни і поправки до Закону про НБУ, спрямованих на зміцнення бази для забезпечення урядування та автономії НБУ.		Кінець квітня 2015 р.
НБУ повідомить банки про будь-які виявлені розбіжності у звітах про ризики, пов'язані з кредитування пов'язаних сторін.		Кінець липня 2015 Р-
Судочинство/виконавча служба		
Верховна Рада ухвалить Закон про вибіркове підвищення судового збору, що матиме на меті подвоєння доходів від судового збору в реальному вимірі впродовж 12 місяців		Кінець травня 2015 року
Верховна Рада ухвалить Закон, що посилюватиме положення Цивільного процесуального кодексу щодо порядку оплати за здійснення внутрішніх транзакцій та накладення арешту на банківські рахунки.		Кінець серпня 2015 року
Фіскальна політика		
Уряд підготує план вдосконалення адміністрування надходжень, спрямований на модернізацію Державної фіскальної служби. План передбачатиме реформу керівництва та інституційну реформу, що прояснить питання підзвітності податкового органу Міністру фінансів і скоротить велику кількість недостатньо ефективних посадовців.		Кінець квітня 2015 р.
Державна Фіскальна Служба переведе усіх платників податків, що відповідають критеріям великих платників податків, до Інспекцій з обслуговування великих платників податків.		Кінець грудня 2015 Р-
Державна Фіскальна Служба запровадить у дію усі нові механізми, передбачені планом реформування адміністрування доходів.		
Підприємства державної форми власності		
Міністерство економічного розвитку у співпраці з Міністерством фінансів підготує заяву про фіскальні ризики, що витікають з існування державних підприємств.		Кінець квітня 2015 Р-
Уряд (консультуючись з експертами МВФ та Світового банку) ухвалить стратегію реформування сектора держпідприємств, що матиме широку основу, у т.ч. передбачивши заходи, необхідні для посилення бюджетного нагляду, розробки комплексної політики		Кінець травня 2015 року

щодо власності, поліпшення корпоративного управління, визначити пріоритетні підприємства, що мають бути піддані реструктуризації, а також проаналізує варіанти вдосконалення управління іншими державними активами		
Урядування		
Здійснити необхідні кроки для створення Національного антикорупційного бюро.		Кінець квітня 2014 року
Наростити зусилля з імплементації нормативно-правової бази у сфері протидії відмиванню коштів для запобігання зловживань у фінансовому секторі з метою «відмивання» надходжень від корупції. Це включає: поправки до відповідних нормативних актів для забезпечення належного впровадження законодавчих вимог щодо вітчизняних політично значущих осіб;	*	Кінець червня 2014 року
Енергетичний сектор		
Верховна Рада затвердить зміни до законодавства, спрямовані на покращення збирання платежів НАК «Нафтогазом». Ці зміни мають включати зняття двох довготривалих мораторіїв що захищають енергетичні та інші компанії від застосування процедур примусового стягнення, відключення споживачів від системи газопостачання у разі несплати ними за газ.		Кінець березня 2015 року
Верховна Рада ухвалить новий закон «Про ринок газу»		Кінець квітня 2015 року
Провести незалежний аудит всієї дебіторської заборгованості Нафтогазу		Кінець червня 2015 року

Іншою організацією, яка у такий непростий для України час сприяє її економічному піднесенню є Світовий банк.

Стратегію партнерства Світового банку з Україною (СПУ) на 2012-2016 рр. було схвалено Радою виконавчих директорів Світового банку в лютому 2012 року. Допомогу Групи Світового банку буде сконцентровано на двох напрямках [24]:

1) Поліпшення державних послуг та системи державних фінансів: зусилля Світового банку, спрямовані на виконання цих завдань, буде зосереджено на досягненні покращень у сферах: відповідального і збалансованого фіскального управління; ефективного надання послуг у секторах охорони здоров'я і освіти та

підвищення адресності державних видатків на соціальну допомогу; та надання комунальних послуг (водопостачання, водовідведення, тепlopостачання).

Група Світового банку фінансуватиме проекти в інфраструктурі державного сектору та працюватиме над створенням вдосконалених механізмів моніторингу й над зміцненням урядування у наданні державних послуг; підтримуючи, водночас, активніший діалог між державою і громадянським суспільством у таких ключових сферах, як реформа системи охорони здоров'я, водопостачання і централізованого тепlopостачання, а також державних закупівель.

2) Поліпшення бізнес-клімату, яке дасть змогу розблокувати економічний потенціал України. **СПУ сфокусована на:**

- поліпшенні бізнес-клімату як для вітчизняних, так і закордонних інвесторів;
- поліпшенні інфраструктури, що дасть змогу зменшити вартість ведення підприємницької діяльності;

формуванні відповідної стратегічної політики розвитку сільськогосподарського сектору для залучення до нього приватних інвестицій, що дасть Україні змогу скористатися вигодами від значного міжнародного попиту на харчові та сільськогосподарські продукти.

Визначальним у досягненні цих стратегічних результатів СПУ буде поліпшення впровадження поточного портфеля проектів Світового банку. Нинішній кредитний портфель інвестиційних проектів складається з 13 проектів на загальну суму 4,19 млрд. дол. США. Україна завершила 2014 фінансовий рік з найвищим показником вибірки коштів, який сягнув рівня 31,6 відсотка. Надалі докладатимуться зусилля до прискорення освоєння коштів і забезпечення високоякісних результатів усіх поточних інвестиційних проектів, фінансованих Світовим банком.

У відповідь на кризу в Україні, у березні 2014 року Група Світового банку оголосила про надання Україні до кінця 2014 року 3,5 млрд. дол. США. Це кредитування, вкрай необхідне для повернення економіки на шлях сталого розвитку, мало на меті підтримати Уряд в проведенні реформ. У 2014 фінансовому році Банк надав фінансування на загальну суму в 2,9 млрд. дол. США. У лютому 2015 року

Світовий банк оголосив про виділення ще 2 млрд. дол. США у вигляді нових позик Україні в 2015 році [19].

Відтоді, як Україна стала членом Світового банку в 1992 році, загальна сума зобов'язань Банку перед Україною на фінансування 45 проектів і програм становить понад 9 млрд. дол. США.

Як зазначено в Стратегії партнерства з Україною (СПУ) на 2012-2016 фінансові роки, стратегія МФК в Україні далі зосереджуватиметься на підтримці стабілізації банківського сектора та цільового фінансування, агробізнесу, інфраструктури, що доповнюватиметься підтримкою двох міжсекторних тем, пов'язаних з поліпшенням бізнес-середовища та підвищенням енергоефективності.

Стабілізація банківського сектору передбачає розширення Програми фінансування глобальної торгівлі з метою полегшення торгівлі та, можливо, підтримки капіталізації і ліквідності низки банків. Триватиме інвестиційна і дорадча робота з проблемними активами і непрацюючими позиками. У довгостроковій перспективі МФК надаватиме через комерційні банки цільове фінансування малим і середнім підприємствам на реалізацію заходів з підвищення енергоефективності в секторі агробізнесу.

Розвиток агробізнесу, що становить центральну частину стратегії МФК в Україні, підтримуватиметься по всьому ланцюгу постачання, що дасть змогу усунути основні "вузькі місця", які перешкоджають розвитку цього сектору та отриманню істотних позитивних наслідків для нього. У своїх інвестиціях в агробізнес МФК приділятиме особливу увагу проектам, які здійснюватимуться з окремими підприємствами, щоб забезпечити максимальний вплив завдяки демонстраційному ефекту. Інвестиції в агробізнес супроводжуватимуться дорадчою допомогою, орієнтованою на поліпшення інвестиційного клімату для агробізнесу, приведення стандартів безпеки харчової продукції у відповідність до міжнародного рівня, а також розвиток агрострахування і агрофінансування.

У сфері інфраструктури МФК розглядає проекти з розвитку відновлюваної енергії та вивчає можливості підтримки діяльності з утилізації відходів, транспортних та інформаційно-комунікаційних послуг, а також намагається

запровадити послуги з операційного консалтингу для підтримки організації операцій державно-приватного партнерства і розроблення відповідних прозорих механізмів залучення фінансування приватного сектору.

МФК ставить за мету допомогти Україні підвищити рівень енергоефективності, впроваджуючи інвестиційні проекти і доповнюючи їх дорадчими послугами у рамках проектів.

Портфель інвестиційних проектів МФК в Україні станом на кінець грудня 2015 року склав близько 1,5 млрд. дол. США (894 млн. дол. США з власних рахунків, та 582 млн. дол. США мобілізованих з інших джерел). У 2014 фінскальному році, МФК за свій рахунок інвестувала 311 млн. дол. США та мобілізувала ще додаткові 160 млн. дол. США з інших джерел [20].

Окрім того, протягом багатьох років МФК проводить дорадчу діяльність в Україні. Дорадчі послуги МФК в Україні зосереджуються на таких пріоритетних сферах: інвестиційний клімат, сільськогосподарський бізнес, та енергоефективність.

Іншою установою Світового банку, яка сьогодні працює в Україні, є Багатостороння агенція з гарантій інвестицій (БАГІ), вона сприяє розвитку фінансового сектору України шляхом підтримки стратегічних іноземних інвесторів через надання гарантій захисту від політичного ризику. Зокрема, БАГІ зосереджує увагу на інвестиціях, які: покращують доступ до фінансування для малих і середніх підприємств, підвищують надання спеціалізованих банківських продуктів та посилюють капіталізацію банків. Окрім того, БАГІ підтримує проекти у виробничій сфері, які стимулюють модернізацію виробництва і сприяють диверсифікації економіки. Поточний портфель БАГІ містить 592 млн. дол. США у вигляді гарантій.

Як довгостроковий партнер розвитку країни, Група Світового банку реалізує діючу інвестиційну та гарантійну програму на загальну суму в 6 млрд. дол.

США, підтримуючи поліпшення надання базових державних послуг у таких областях, як водопостачання, водовідведення, енергетика і дороги, а також підтримуючи приватний сектор.

Що стосується ЄБРР, то станом на 2016 рік його портфель в Україні нараховував більше 300 проектів з загальним обсягом фінансування понад 8,9 млрд. євро.

На сьогодні на стадії обговорення та подальшого підписання ЄБРР з Урядом України знаходяться проекти: продовження будівництва метрополітену у м. Дніпропетровськ (152 млн. євро); програма підвищення безпеки енергоблоків АЕС України (300 млн. дол. США), проекти із підвищення енергоефективності (200 млн. дол.США), модернізації газопроводу «Уренгой-Помари-Ужгород» тощо.

Крім співробітництва в економічній сфері, ЄБРР приймає активну участь в створенні в Україні інституційного середовища, орієнтованого як на продовження євроінтеграційного процесу, так і на створення сприятливого інвестиційного клімату в країні.

Важливим етапом співробітництва між Україною та ЄБРР стало прийняття 6 квітня 2014 р. Радою директорів ЄБРР рішення про схвалення виділення 350

млн. євро для двох проектів. Підписання угоди між Україною та Міжнародним Валютним Фондом в кінці квітня 2014 р. стало каталізатором угод з іншими міжнародними фінансовими інститутами, включаючи ЄБРР.

Вагомим політичним кроком направленим на зміцнення співробітництва між Україною та ЄБРР стало прийняте на початку травня 2014 р. рішення ЄБРР про створення посади керуючого директора по Східній Європі та Кавказу. Важливим є той факт, що місцем розташування його офісу був обраний Київ. Таким чином кураторство діяльності ЄБРР в Україні, Білорусії, Молдові, Вірменії, Азербайджані та Грузії буде здійснюватися в Києві. Цей крок продемонстрував значну роль, яку регіон в цілому та Україна зокрема відіграють для акціонерів та менеджменту ЄБРР.

Україна відіграє для ЄБРР важливе значення, тому умови для інвестування в 2016 р. будуть покращені [24].

Важливою політичною складовою співробітництва України з ЄБРР є наголошення останньої на територіальній цілісності України та демонстрації бажання співпрацювати з усіма регіонами країни.

Економічна складова поточного співробітництва України з ЄБРР полягає в наданні значного обсягу фінансування проектів як державного, так і приватного сектору, що сприяє розвитку економіки України в складних умовах, створених дестабілізацією ситуації навесні 2014-2015 р.

В державному секторі ЄБРР ухвалив рішення про виділення другого траншу у розмірі 200 млн. євро по спільному проекту з державною компанією «Укравтодор», наголосивши про плани запуску та продовження інших проектів в державному секторі, насамперед в енергетичній галузі.

В приватному секторі ЄБРР затвердив програму підтримки оборотного капіталу для своїх клієнтів в Україні на 150 млн. євро, яка спрямована на те, щоб мінімізувати негативні наслідки девальвації гривні. Крім того на завершальній стадії знаходиться програма для фінансування торгових (експортних) операцій в обсязі 330 млн. Євро.

3. Проблеми та перспективи співпраці України з міжнародними фінансово-кредитними організаціями

Світовий досвід має багато прикладів як ефективного, так і неефективного використання коштів міжнародних фінансових організацій. У кожному разі органічне поєднання внутрішніх і зовнішніх джерел фінансових ресурсів країни є запорукою сталого її розвитку. При цьому фінансова відкритість обов'язковим своїм аспектом повинна характеризувати здатність країни брати участь у міжнародних економічних відносинах без негативних наслідків для макроекономічної стабільності держави. Особливе значення це набуває в процесі ринкової трансформації країн Центральної та Східної Європи.

Складність побудови відносин із зовнішніми кредиторами пов'язана з багаторічною неможливістю для України виконувати в повному обсязі свої зобов'язання щодо них, і це при тому, що країна є залежною від нових фінансових вливань з-за кордону. Втім, існуючі проблеми не повинні розглядатися як привід для переведення відносин з міжнародними фінансовими організаціями в конфронтаційне стан. Інакше кажучи, надзвичайно небезпечним було б порушення виконання взятих на себе зобов'язань фінансового та іншого характеру у зв'язку з неспроможністю запобігти дефолту або в результаті свідомого політичного рішення.

Отже, проблеми взаємин з міжнародними фінансовими організаціями є вкрай важливими для сучасного етапу економічного і політичного розвитку держави. Досвід різних країн світу підтверджує об'єктивність того, що використання тих додаткових можливостей розвитку, які потенційно можуть надати зовнішні джерела фінансування, є помітним фактором поступального руху вперед, особливо в умовах трансформаційного розвитку. Адже очевидним є те, що країна, перед якою стоять завдання реструктуризації галузей виробництва, всього механізму власності та управління, мобілізації капіталів і кредитних ресурсів, в більшій мірі, ніж в умовах усталеної ринкової системи, залежить від того, наскільки ефективно використовується потенціал міжнародного співробітництва в кредитно-фінансовій сфері.

Інші питання, на які потрібно дати відповідь, полягають в тому, якою мірою доцільним і ефективним є використання зовнішніх боргових зобов'язань у зв'язку з конкретними проектами і програмами кредитування, наскільки в змозі є те або інша держава своєчасно розраховуватися за власними зобов'язаннями. Якщо говорити конкретніше, то важливо знати, наскільки позитивними або негативними є наслідки боргової політики держави, як слід діяти, виходячи з наявності об'єктивних і суб'єктивних чинників прийняття країною на себе боргових зобов'язань і їх виконання.

Необхідна також зважена оцінка кількісних параметрів, «стелі» національної заборгованості, з'ясування моменту небажаного перевищення певної критичної межі зовнішнього боргу порівняно з валовими показниками внутрішнього продукту, іншими важливими макроекономічними агрегатами. Адже надмірне навантаження на бюджет, пов'язане з обслуговуванням зовнішнього боргу, перевищення сумарним боргом об'єктивних коефіцієнтів експортної можливості можуть відобразитися в погіршенні умов і результатів функціонування економіки в цілому, привести до втрати істотних складових національної безпеки держави, його здатності гарантувати свої інтереси в міжнародних відносинах [6].

Для України проблематика взаємин з міжнародними фінансовими організаціями небезпідставно розглядається в контексті здійснення економічних перетворень. Слід зазначити, що поточна ситуація з наявними зовнішніми борговими зобов'язаннями та їх обслуговуванням ставить державу в скрутне становище.

Якщо аналізувати проблеми співпраці з МВФ, то необхідно відмітити, що попри потенційні небезпеки спостерігаються певні позитивні результати від проведення програм Міжнародного валютного фонду: зниження інфляції, зменшення ризиків у банківському секторі, стабілізація валютного курсу, вирішення проблем платіжного балансу, деяке послаблення проблеми фіскального дефіциту та ін.

Також у роботі України та МФКО важливою є проблема платоспроможності України і зростання зовнішньої заборгованості, як у напрямку можливостей

залучення коштів міжнародних фінансових організацій, так і в напрямку збереження національної безпеки України саме в контексті зовнішньої заборгованості. Крім цього, саме платоспроможність України є тим фактором, який дозволяє взагалі вести мову про залучення зовнішніх фінансових ресурсів.

Наступною проблемою, що ускладнює процес взаємодії є неадекватність вимог міжнародних фінансових організацій реаліям економіки України. Ця проблема пов'язана з використанням відносно України певних шаблонів, які використовуються в інших країнах світу, включаючи не тільки країни Центральної та Східної Європи, а й Латинської Америки та Азії. Національна економіка України має свої особливості, як структурного, так і гео економічного характеру, які не дозволяють ставити її в один ряд з економіками країн Латинської Америки.

Також існує проблема пов'язана з можливістю використання міжнародних фінансових організацій як свого роду «винних за всі негаразди» кожного чергового уряду країни. На макроекономічному рівні очікування коштів від міжнародних фінансово - кредитних установ знижує відповідальність уряду за свою економічну політику. Більше того, навіть успіх або провал економічної політики прив'язується до результатів переговорів з кредиторами, надання або ненадання коштів з їх боку.

Крім того, навіть сам факт очікування позик від міжнародних фінансово - кредитних установ спотворює макроекономічну кон'юнктуру і в кінцевому підсумку негативно впливає на ділову активність.

Суттєвою проблемою у взаємовідносинах України і МФО, які працюють у корпоративному секторі національної економіки, є відсутність наступності у проектах МФО, тобто подальшого використання створених організаційно-фінансових механізмів без участі кредиторів. Сформовані у ході співпраці механізми у багатьох випадках не отримують ніякого поширення і без участі установ-донорів не застосовуються [8, с. 5].

На думку фахівців Рахункової палати України, незадовільний стан реалізації проектів МБРР та ЄБРР зумовлений існуванням в Україні проблем системного характеру, головними серед яких є неналежне обґрунтування на етапах ініціювання та підготовки проектів; формування ризикової та диспропорційної структури

проектного портфелю МБРР в Україні; складні українські та довготривалі процедури МФО щодо набуття чинності угод про позики та внесення змін до них; відсутність реальної відповідальності українських виконавців та бенефіціарів за несвоєчасне і неякісне впровадження проектів; недосконалість механізмів управління такими проектами.

Внаслідок відсутності єдиної державної стратегії залучення зовнішніх позичкових коштів мало місце розпорошування коштів за великою кількістю не пов'язаних між собою проектів, які підтримуються МФО. Програми державних запозичень формувалися у відповідності з власними оцінками, стратегічними і тактичними цілями МФО, окремими ініціативами певних міністерств і відомств та не мали цілісного системного характеру. Частина інвестиційних позик залучалася без достатніх техніко-економічних обґрунтувань, у процесі їх реалізації оцінка економічної ефективності проектів не проводилася.

Для подолання вказаних недоліків та забезпечення позитивного впливу кредитної діяльності МФО і некредитних форм підтримки на розвиток економіки України необхідно визначити вектор цілей співробітництва України з МФО і підкріпити їх конкретними важелями та інструментами.

На нашу думку, партнерство України з МФО має спрямовуватися на досягнення таких цілей:

- відновлення зростання економіки України та досягнення його високих темпів;
- підвищення якості державного управління і ефективності роботи державного сектору економіки;
- сприяння реформам у освіти та охорони здоров'я за рахунок реалізації проектів, у рамках яких будуть відпрацьовані сучасні методи управління і фінансування в даних сферах;
- ініціювання, підготовка і реалізація лише тих проектів МБРР, які відповідають умовам високої фінансової і економічної ефективності, наявності стійких механізмів поширення результатів проекту на сектор у цілому, спроможність після реалізації проекту досягти основних завдань реформ.

Задля успішної реалізації програм МВФ Україна повинна пройти через складні процеси реформування й суспільної адаптації до нових умов. Внутрішня економічна ситуація змусила вкотре укласти нову угоду про зовнішній кредит, не розраховувшись до кінця з попередніми. Якщо не буде проведено реформування, політика подальших кредитних запозичень буде просто згубною для України.

В разі якщо реформування буде проводитися правильно, українська економіка поступово зростатиме.

Продовження політики активного співробітництва України з Міжнародним валютним фондом на сьогодні є безальтернативним і важливим курсом подолання економічної кризи. Важливі інституційні зміни в державі були намічені, але головними завданнями, які зараз стоять перед суспільством і урядом, є проведення безпрецедентного реформування і запровадження жорстких антикорупційних заходів.

На цьому шляху варто переглянути/удосконалити наступні механізми:

- представити чіткій план забезпечення відновлення економіки з урахуванням повернення зовнішніх боргів. Збільшення зовнішнього боргу загрожує економічній безпеці держави, а тому вироблення плану швидкого скорочення боргу є стратегічно важливим питанням. Необхідним є вироблення оптимальних засад управління державним боргом та удосконалення організаційної структури відповідних органів влади.

- розглянути невідкладні заходи, які забезпечать прозорість роботи з кредитами на всіх стадіях - від розгляду їх доцільності до остаточного погашення. Прозорість бюджетного процесу, а також публічний відбір проектів для державних інвестицій, допоможе продемонструвати відповідальність влади і водночас сприятиме підвищенню ефективності державних витрат;

- скористатися в повному обсязі перевагами, які надає співпраця з МВФ, для активізації співробітництва з іншими міжнародними фінансовими інститутами та приватними зовнішніми інвесторами.

У співпраці України та Світового банку також є певні проблеми. У другій половині 2012 та аж до революції в лютому 2014 року Світовий банк практично

призупинив фінансування нових проектів в Україні, і заявив що розчарований результатами співпраці з українським урядом і, щоб пом'якшити майбутні ризики, ухвалив рішення наступні чотири роки видавати позики строго «каліброваним» методом.

Іншою значною проблемою в кооперації є складна бюрократична структура самого Світового Банку. Так, рішення щодо видачі кредитів займають дуже багато часу - щонайменше 1 рік. Попри низьку відсоткову ставку інвесторам часто важко покладатись на дані кредити через значний термін очікування на їх отримання.

Стосовно діяльності МФК, напевно найбільш помітною проблемою є те, що в рамках дорадчих функцій МФК щодо написання законопроектів виникають постійні проблеми через погодження їх із Кабінетом Міністрів. Процедура погодження законопроектів, що вносяться на розгляд Верховної Ради Кабінетом Міністрів, є надзвичайно складною та довготривалою. Практично будь-яке міністерство може легко заблокувати розгляд будь-якого законопроекту або значно спотворити його головну мету. Так, центральним органам влади, які не зацікавлені у скасуванні окремих дозвільних документів, дуже легко зупинити запропонований з боку МФК процес дерегуляції на рівні Кабінету Міністрів. В результаті, якісно написані законопроекти з боку юристів МФК довго не приймаються або не приймаються взагалі.

З метою подолання вищевказаних проблем та викликів Світовому Банку варто:

- внести зміни до Стратегії партнерства Світового банку з країною для України (СПУ) на 2012-2016 роки, якою передбачити прогнозовані збільшення обсягів підтримки України;

- враховуючи збільшені обсяги фінансування, розробити додаткові вимоги до керівництва України щодо лібералізації в економіці та проведення структурних реформ;

- внести зміни до процедури кредитування з метою скорочення терміну між ініціативою щодо кредитування та прийняття рішення про видачу коштів;

Основними рекомендаціями для МФК є [19]:

-враховуючи підписання Угоди про Асоціацію з ЄС, посилити дорадчі заходи стосовно розробки законопроектів направлених на адаптацію українського законодавства до того, що є в ЄС;

-внести зміни до політики лобіювання законопроектів передбачивши, зокрема, можливість подачі з боку МФК законопроектів через народних депутатів, а не лише через Уряд.

Враховуючи значну потребу в додатковому фінансуванні, Кабінету міністрів України слід:

-неухильно виконувати рекомендації Світового Банку щодо впровадження структурних реформ;

-значно скоротити терміни погодження законопроектів у міністерствах з метою своєчасного прийняття законодавчих норм, які вимагаються Світовим Банком.

За підсумками оцінювання поточного стану співробітництва України з СБРР можна визначити ключові чинники, які обмежують розкриття потенціалу результативного співробітництва.

I. Умакроекономічній сфері:

- Тривала стагнація реального сектора економіки в умовах відсутності дієвих реформ зумовила глибокий економічний спад. Це циклічний чинник згортання економічної активності, відтак, зниження можливостей залучати кредитні ресурси СБРР.

- Посилення дестабілізуючого ефекту політичної напруженності. Політична криза 2013-2014 рр. та невизначеність стали вирішальними в призупиненні реалізації проектів СБРР у державному секторі України.

- Нерозвиненість внутрішнього ринку та збереження експортної орієнтації в умовах значного обмеження зовнішнього попиту. Проекти СБРР орієнтовані на інтереси внутрішнього ринку, який в умовах спаду попиту на зовнішніх ринках не здатний самостійно утримувати запит на проекти СБРР.

II. У макрофінансовій сфері:

- Значне нагромадження боргової концентрації в умовах помірних можливостей економічного зростання в Україні. Збільшення потреб в обслуговуванні поточного

боргу обмежує можливості державних фінансів обтяжуватися додатковими зобов'язаннями за кредитами ЄБРР.

- Незадовільний стан фінансової репутації, що виявляється у критично низьких суверенних рейтингах. Нарощування українських активів для ЄБРР є чинником збільшення негативного тиску на фінансові рейтинги самого банку, що обмежує можливості збільшення фінансування. «.

III. У сфері державних фінансів:

- Зниження бюджетного потенціалу в умовах режиму жорсткої економії - це ключовий чинник корекції середньострокових планів з фінансування об'єктів із залученням ресурсів ЄБРР на центральному та регіональному рівнях.

- Обмеження використання механізму державних гарантій. Держава обмежена в можливості нарощувати гарантований борг через ризики порушення нормативів граничного рівня боргу та через зростання ризиків необхідності реалізації цих гарантій через невиконання зобов'язань бенефіціарами коштів ЄБРР.

- Незадовільно низький рівень інтеграції приватного капіталу до державних інвестиційних ініціатив. Фінансуючи згідно зі Статутом лише до 35 % потреб кредиту, проекти ЄБРР потребують потужних інституційних суб'єктів для співфінансування. Слабкий розвиток та законодавча нерегульованість державно-приватного партнерства в Україні не дають можливості використовувати потенціал приватного капіталу, який нині не бере участі в проектах ЄБРР у державному секторі.

IV. На рівні ініціювання, підготовки та реалізації проектів:

- Значний регуляторний тиск та зарегульованість процесів. Усереднений термін від ініціювання та підготовки проекту до стадії реалізації становить 1,5-2 роки. Складність погоджувальних процедур, зокрема через кількість міністерств та відомств - суб'єктів погодження, суттєво збільшує часовий проміжок між погодженням позики банком та отриманням перших траншів.

- Недостатнє представництво вітчизняних компаній у забезпеченні потреб проектів ЄБРР у державному секторі. Ключовим чинником залишається неререформованість системи державних закупівель, яка дотепер не відповідає

міжнародним стандартам. Актуальною є нереалізованість вітчизняними компаніями переваг використання системи закупівель, що застосовується ЄБРР.

- Недостатня якість комунікаційного трансферу з ЄБРР. Є два напрями необхідних комунікацій - прямий трансфер з банком та бюрократично-адміністративний з центральними органами влади. Співробітництво з Банком потребує високого фахового рівня підготовки управлінських кадрів, до компетенції яких віднесено питання здійснення заходів з підготовки та реалізації проекту. Нині є обмежений" кадровий ресурс у державному секторі, який здатний забезпечувати необхідні контакти з ЄБРР у реалізації проектів.

Подальший розвиток співробітництва України з ЄБРР, принаймні у середньостроковій перспективі, відбуватиметься в непростих умовах пошуку шляхів макроекономічної та макрофінансової стабілізації. Відновлення фінансування наявних проектів та розширення фінансування за новими напрямками залежатиме від темпів економічного зростання, що формуватиме необхідний запит на активізацію інвестиційного партнерства. В таких складних умовах державі важливо сконцентруватися на низці особливостей діяльності банку, які створюють стратегічні переваги для України у середньостроковій перспективі 2014-2017 рр. у контексті післякризової стабілізації. Йдеться про:

- Наявність у банку найвищого кредитного рейтингу в умовах критичного зниження відповідних рейтингів для України. Відновлення співробітництва з ЄБРР стане позитивним сигналом для інших суб'єктів фінансового ринку, зокрема іноземних інституцій, про поновлення необхідного рівня фінансової довіри до України.

- Диверсифікована структура можливостей підтримки проектів за сферами. Висока універсальність можливих напрямів фінансування проектів дає змогу нашій державі поряд із традиційними напрямками вирішити специфічні завдання. Йдеться про екологічні проекти державного та регіонального рівнів, низькорентабельні інфраструктурі муніципальні проекти тощо.

- Можливість кредитування в національній валюті - це ключова стратегічна перевага з огляду на забезпечення курсу на зменшення частки іноземних валют у

кредитуванні, що є дієвим важелем зниження вартості кредитування на внутрішньому ринку України.

- Високий рівень адаптивності фінансових продуктів під потреби конкретного проекту. Це особливо актуально для України, де ринок фінансових інструментів лише формується. Разом зі стандартними кредитними продуктами, банк є рушієм інновацій на фінансовому ринку. Розроблення похідних фондових та квазіфондових інструментів із високим гарантійним забезпеченням дає можливість охопити значно більше кумулятивного потенціалу ринку капіталу.

- Можливість розроблення похідних організаційних форм управління капіталом та проектами дає змогу прилаштувати реалізацію та управління проектом під конкретні умови, модифікуючи повноваження груп управління проектами. Застосування концепції індивідуального підходу дає можливість моделювати унікальну організаційну структуру реалізації проектів, що відповідає інтересам підвищення результативності конкретного проекту окремо.

Реалізація стратегічного партнерства та використання переваг ЄБРР потребує запровадження масштабної програми модернізації державної політики. Для цього необхідно забезпечити реалізацію низки заходів, серед яких, зокрема, розроблення нормативно-правового забезпечення для інституціонального становлення спеціальних фондів та КУА (компаній з управління активами) МФО, які є резидентами України і засновниками яких є окремі МФО - партнери України. Для розв'язання проблем якості комунікацій ініціаторів проектів з МФО та органами державної влади, недостатності досвіду, скорочення термінів погоджувальних процедур та спрощення підготовки проектів необхідно запровадити механізм залучення спеціалізованих консалтингових компаній для забезпечення процедур, потрібних для підготовки проектів МФО в державному секторі. Така ініціатива відповідає провідному іноземному досвіду та є дієвим стимулятором дерегуляції процесів співпраці з МФО.

Необхідно також запровадити порядок наділення вищим пріоритетом процедур погодження та розгляду зацікавленими суб'єктами питань, пов'язаних з проектами МФО. У цьому контексті доцільно ініціювати зміни до нормативної бази, які

стосуються порядку підготовки інвестиційних проектів з урахуванням ініціатив щодо делегування повноважень посередникам; обмеження кількості суб'єктів погодження проектів; скорочення термінів визначення зацікавлених суб'єктів; ширше залучення державних банків до проектів МФО в державному секторі України.

ВИСНОВКИ

Сьогодні в умовах обмеженого доступу до фінансових ресурсів на світових фінансових ринках, ресурси міжнародних фінансово-кредитних організацій є практично безальтернативним джерелом фінансування пріоритетних інвестиційних проектів. Ресурси МФКО, за умови їх ефективного використання, є важливим джерелом ресурсного забезпечення реалізації проектів та завдань соціального та економічного розвитку, інструментом інституційних перетворень та міжнародної інтеграції. Проте фінансова підтримка з офіційних джерел не має жодного сенсу, коли позичкові кошти використовуються на фінансування лише поточних проблем платіжного балансу, і які без реформування економіки лише нагромаджуються та перетворюються у додатковий тягар, втягуючи країну-позичальника у боргову яму.

Кредити МФКО мають велике значення для реалізації Україною стабілізаційної політики та покращення економічного становища. Співпраця України з МФКО веде до формування конкурентного ринкового середовища, поліпшення макрофінансових показників стабілізації, активізації інвестиційних процесів, стимулювання розвитку приватного підприємництва. Однак зворотним боком такого співробітництва є взяття країною на себе зобов'язань у стислі строки здійснювати болючі економічні перетворення та упроваджувати непопулярні реформи, тому без зміни або принаймні значної корекції соціально - економічної парадигми розвитку Україна неспроможна буде виконувати свої фінансові й соціальні зобов'язання. За залучення коштів від МФО Україна має враховувати не тільки комерційний бік отримання доходів для повернення кредитів і загальногосподарську ефективність, а й не допустити порушення національного суверенітету й економічної безпеки.

Україна, з причини відсутності значних зрушень у реформуванні національної економіки, що сповільнює процес залучення приватного іноземного капіталу в формі інвестицій, сьогодні значною мірою потребує фінансування з боку міжнародних фінансових організацій. Визначаючи доцільність залучення кредитних ресурсів, слід відмітити, що

найрезультативнішими для України були перші кредити МВФ, призначені для фінансування системних перетворень.

Саме завдяки надходженню цих коштів стало можливим прискорення формування власної фінансово-кредитної системи та золотовалютних резервів України. Крім того, ці ресурси забезпечили реалізацію ефективної монетарної політики (наслідком чого стало скорочення темпів інфляції), надходження валютних ресурсів в країну сприяли проведенню грошової реформи і введенню в обіг національної грошової одиниці, динамізували формування інфраструктури ринкового середовища та розбудову фінансових інструментів.

На сучасному етапі Україна перебуває у стані глибокої фінансової та економічної кризи, що проявляється через такі негативні тенденції як спад виробництва, загальні неплатежі, зростання державного боргу та дефіциту державного бюджету, масштабне безробіття, загострення соціальних суперечностей та політичні конфлікти на міжнародному рівні. В таких умовах виникає необхідність залучення додаткових фінансових ресурсів для усунення цих проблем, що може бути здійснено, перш за все, за рахунок позик міжнародних фінансових організацій, які на нинішньому етапі розвитку світового господарства відіграють провідну роль у подоланні наслідків світової фінансової кризи.

Основною проблемою співпраці на сьогоднішній день залишається недостовірність інформації щодо спрямування кредитів в Українську економіку, адже значна кількість проектів, що мали вже бути завершеними просто призупинені з невідомих причин. Заборгованість України перед МФО, станом на початок березня 2015 р. складає 17,8 % від загального боргу, і дана сума постійно зростає. Проблема полягає у неможливості України знизити заборгованість через не проведення реструктуризації зовнішнього боргу та неефективної боргової політики.

Станом на 2016-й рік питання залучення іноземних інвестицій є найбільш актуальним через політичні події, що не припиняються в Україні і на сьогоднішній день. Конфлікт з Росією несе за собою втрати майна та суттєво вплинув на коливання курсу гривні.

Сподіваємось, що остання програма, затверджена МВФ (програма розширеного кредитування) буде успішно реалізована, адже саме її виконання повинне сприяти виходу країни з глибокої кризи. Вона є масштабною та складною, а для її реалізації уряду необхідно докласти багато зусиль. Лише за умови комплексного проведення визначених реформ та підтримки міжнародного співтовариства її досягнення є реальним. Україна має можливість вийти із ситуації що склалась, адже є розроблена програма дій, рішучість уряду країни, підтримка українського народу, представників міжнародних організацій, а чи будуть нарешті реалізовані ці можливості та сподівання покаже час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бідник Н.Б. Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями як чинник економічного розвитку держави [Текст]/ Н.Б. Бідник // Науковий вісник НЛТУ України. - 2009. - № 19.3. - С.153-157.
2. Бендерський Ю. Реалії світогосподарських процесів і місце в них України [Текст]. - К. : Вид-во "Либідь", 2000. - 157 с.
3. Воронкова А.Е. Міжнародні економічні організації [Текст]: навч. посібник/ А.Е. Воронкова, Л.В.Єрохіна, Л.І.Рябенко- К.: ВД „Професіонал”, 2006. -352с.
4. Глушецько С.В. Кредитний ринок: інститути та інструменти [Текст]: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010 - 153 с.
5. Державне регулювання економіки[Текст]: навч. посібник / С.М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. - К.: КНЕУ, 2006. - 440 с.
6. Д'якур М. В. Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями: реалії та перспективи [Електронний ресурс] / М.В. Д'якур. - Режим доступу: <http://intkonf.org/dyakur-mv-ken-voroshan-ad-spivpratsya-ukrayini-z-mizhнародnimi-finansovimi-organizatsiyami-realiyi-ta-perspektivi/>
7. Еш С.М. Фінансовий ринок [Текст]: навч. посібн. /С.М. Еш - К.:Центрнавч. літ-ри, 2009,-528 с.
8. Колосов, В. П. Чинники активізації співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями [Текст] /В. П. Колосов, Д. Ю. Венцковський, О. І. Копленко // Наукові праці НДФІ. - 2013. - Вип. 4. - С. 3-9.
9. Колосова В. П. Міжнародні фінансові інституції в умовах фінансової глобалізації [Текст] / В. П. Колосова // Дослідження міжнародної економіки : збірник наукових праць. Вип. 1(66). - Київ : ІСЕМВ, 2011. - С. 238-246.
10. Кухарська Н.О., Харічков С.К. Міжнародна економічна діяльність України [Текст]: навч. посібник. - „Одісей”, 2006. - 455 с.

11. Маслова С. Форми та види кредиту. Гроші. Фінанси. Кредит [Текст]: навч.-метод, посібн. / Александрова М., Маслова С. - 2-ге вид., переробл. і доповн. - К.:ЦУЛ, 2002.-500 с.
12. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения. /Под ред. Красавиной Л.Н. - М.: Финансы и статистика, 2008
13. Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини [Електронний ресурс] : опор, консп. лекцій. - Тернопіль : ТНЕУ, 2011. - 171 с.
14. Міжнародна економіка [Текст]: підручник / А.П. Румянцев, Г.Н. Климко, В.В. Рокоча та ін.; За ред. А.П. Румянцева. — 3-тє вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2006. — 479 с.
15. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції і розвитку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ebrd.com>.
16. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.imf.org/external/index.htm>
17. Офіційний сайт Міжнародної фінансової корпорації [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ifc.com>.
18. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Publication/an_rep/A_report_2008.pdf
19. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/overview/україна_огляд
20. Партнерство Світовий банк - Україна. Огляд програм для країни. Квітень 2014 року. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Ukraine-Snapshot-ukr.pdf>
21. Патица Н.І. Міжнародні валютно-кредитні відносини: навч. посіб. / Н.І. Патица. — К. : Знання, 2012. — 566 с.
22. Савченко К. В. Вплив міжнародних фінансових організацій на реалізацію стабілізаційної політики в Україні [Текст] / К. В. Савченко // Вісник ДонНУЕТ. - 2012. - № 3. - С. 34 - 39

23. Седлик, О. В. Економічна політика співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями [Текст] / О. В. Седлик //Економіка розвитку. - 2012. — № 1.-С. 73-77.

24. Стан та перспективи співробітництва України зі Світовим банком [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication-/content/2929.htm>.

25. Циганкова Т.М. Міжнародні організації [Текст]: навч. посібник - Київ, КНЕУ, 2001 - 128 с.

26. Україна і Європейський банк реконструкції та розвитку / [В. М. Пинзеник, І. Я. Чугунов, В. П. Колосова та ін.] ; за ред. В. М. Пинзеника. - К. : НДФІ, 2008.- 176 с.

27. Шанкр П.П «Співробітництво з фінансовими організаціями», 2009-305 с.

28. IMF Crisis Lending [Electronic resource] / International Monetary fund. - Access mode : <http://www.imf.org/external/-/np/exr/facts/crisisend.htm>.

29. Юхимчук В. М. Розвиток відносин України та МБРР. Міжнародні відносини і туризм: сучасність та ретроспектива. Публікація від 2013 року. с. 162- 165.

30. Request for extended arrangement under the extended fund facility and cancellation of stand-by arrangement-staff report; press release; and statement by the executive director for Ukraine [Electronic resource] / International Monetary fund. - Access mode : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr1569.pdf>